СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 24. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 30. січня, 1924. — VOL. XXXII. No. 24. Jersey City, N. J., Wednesday, January 30, 1924. — THREE CENTS

НАФТОВИЙ СКАНДАЛ РОСТЕ

ВАШІНҐТОН, 28. січня. — Палата послів ухвалила нині 100,000 долярів для президента Кулиджа на ведення слідства в справі нафтових скандалів.

Рівночасно демократичні конґресмени та сенатори піднесли закиди надужить навіть проти членів теперішнього кабінету президента Кулиджа, а саме проти ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті та проти міністра фльоти Денбі. Були навіть домагання, щоби сі два міністри уступили зі своїх урядів.

По місті ходили чутки, що Догерті та Денбі рішили самовільно зрезиґнувати, але відтак появилося заперечення обох міністрів.

МАЙНЕРСЬКА КОНВЕНЦІЯ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 28. січня. — Нині почалася дебата над справою викинення з майнерської юнії Олександра Говата, майнерського провідника з Канзасу, котрий не послухав закона про промисловий суд. Самої справи ще не рішено, але зате вже рішено викинути з числа делеґатів конвенції Джана Мекґро, Говатового прихильника, котрий мав працювати підчас одного майнерського страйку.

Конвенція ухвалила одноголосно резолюцію проти вживання судових заборон („інджанкшенів") проти страйкарів та відкинула проєкт святковання робітничого свята в день 1. мая. Делеґати почтили память майнерів, погибших в Шенктоні, в Пенсилвенії, та Джансон Ситі, в стейті Илинойсі, через повстанне з місць.

Підчас дебати над справою Говата, один з делеґатів, Микола Перкович, в Илинойсі, закинув президентови, що він не числив голоси чесно, Предсідатель Луис візвав бесідника, щоби він, коли хоче такі закиди робити, прийшов зі салі на підвисшенне. Перкович поглянув на високого та широкоплечого предсідателя й більше закидів не робив.

ПРЕЗИДЕНТ СКЛИКУЄ ФАРМЕРСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 28. січня. — Президент Кулидж рішив скликати на слідуючий понеділок конференцію для вирішення програми для допомоги фармерам. На конференцію проситься ряд чільних фармерських діячів, переважно з північно-західних стейтів.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ПРОВІДНИКА

НЮ ЙОРК, 28. січня. — Процес проти прогибіційного пропаґандиста Віліема Андерсона, обжалованого за надуживанне фондів товариства Антисалюнової Ліґи для своїх особистих цілий, незадовго покінчиться. Андерсон самий зізнав, що він віддав всі гроші, побрані з товариства, на прогибіційну пропаґанду, але не міг представити на суді чоловіка, котрому він віддав кільканайцять тисяч долярів. Нині зізнав тут один свідок, що він знає чоловіка, котрий дістав від Андерсона гроші на пропаґанду, але він теж не знає, де він тепер перебуває.

ЗАБОРОНЯЮТЬ БОЛЬШЕВИКАМ ЖАЛОБУ ПО ЛЕНІНІ

ВИЛКЕС-БАРЕ, Па., 28. січня. — Американський Леґіон не допустив тут до зборів в честь Леніна, які устроїли большевицькі симпатики. Коли члени так званої „робітничої партії Америки" протестували перед мейором міста проти скасовання свободи слова, мейор заявив, що на будуче він не буде дозваляти на збори, на які не згодиться Америк. Леґіон.

ХОЧУТЬ ЗАПРЯГТИ ДО РОБОТИ СИЛУ МОРСЬКОГО ЗАЛИВУ

ВАШІНҐТОН, 28. січня. — Інжінери Федеральної Комісії Порушуючої Сили виготовляють проект зужиткования сили морських филь у Фандійськім Заливі, що лежить межи Новою Шкотією та Новим Брунсвиком, на витворенне порушуючої сили для фабрик.

Бувби се найбільший проект того рода та достарчавби порушуючої сили для всіх підприємств у північній части Нової Анґлії та східній части Канади. Переведенне його в життя коштувалоби міліони долярів. Зужиткованоби в ньому силу морського припливу та відпливу.

ХОЧУТЬ БУДУВАТИ ШТУЧНІ ВОДНІ ДОРОГИ В КАНАДІ

ОТАВА, Канада, 28. січня. — До канадийського парляменту внесено прозьбу о дозвіл на інкорпорацію (завязанне) товариства для будови водного каналу, який получивби ріку св. Лаврентія з Великими Озерами. Канал мавби коштувати коло 500 міліонів долярів. Бувби він доступний навіть для великих океанових кораблів, і через те бувби дуже важний для розвою торговлі в Канаді.

КІЛЬКАНАЙЦЯТЕРО ЛЮДИЙ ГИНЕ ЧЕРЕЗ ВИБУХ ҐАЗУ

ПАТАКЕТ, Ровд Айленд, 82. січня. — На Камберленд Гил, в Менвілі, протікаючий з отвореного ґазового курка світляний ґаз наповнив дім на дві родини, а займившися вбив 15 людий та покалічив тяжко 4.

О стілько можна догадуватися, один з вбитих, занюхавши ґаз, добуваючийся з пивниці, пішов туди зі засвіченою нафтовою лямпою; від світла займився ґаз, і настав вибух. Межи погибшими були: Майк Конвей, що жив на одній стороні дому, Аделейд Геймел, його жена, та його 6 синів та 5 дочок, та одна дівчина, що жила в них в комірнім.

МЕКСИКАНСЬКА ЗАВЕРУХА

МЕКСИКО, 28. січня. — Вчорашна вістка про занятте федеральними військами міста Есперанси показується передвчасною. Повстанці все ще держаться в місті, хоча його упадку сподіються кождої хвилі.

Федеральні війська піймали повстанчого провідника Самуеля Альву, а військовий суд сейчас засудив його на розстріл.

РАБУНОК БАНКУ

Чотирох незамаскованих розбишаків напало в понеділок, дня 28. січня, на Ситизенс Стейт Бенк в Ліндонвилі, коло міста Рочестер, в стейті Ню Йорк, і зрабувало в нього готівкою 25,000 долярів. Після рабунку загнали всіх, що були в банку, у велику банкову касу, замкнули їх там та втекли.

КІЛЬКО ВАРТА МУЖОВА ЛЮБОВ?

Жінка князя Де Ліппе Ліпського, котрої подружа з князем наробило свого часу богацько шуму в Америці через ріжницю в віку межи подругами та богацтво "молодої", пізвала була в суд свою сестру за 450,000 долярів відшкодованне за забранне її любови мужа. Недавно відбулася в сій справі судова росправа в Ню Йорку, і присяжній жені 100,000 долярів відшкодовання за забранне мужа.

УЧИТЕЛІ ТА ШКОЛА НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ

Харківські "Вісти" подають: Для утоврення шкіл в окрузі провадиться договорна кампанія з населенням. Загального в цьому окрузі ця кампанія проходить слабо. Тільки в тих районах, куди виїжджали інспектори нар. освітиі В. Рогачивським районах населення склало договір в справі удержання всіх шкіл, що є в районі і не війшли в кошторис місцевого буджету.

На підставі постанови окружного виконкому шкільні підручники видаються школам і дитячим будинкам безплатно. школам інспектурою 1256 підручників. Мається роздавати 1 підручник на 10 учеників.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ДЕРЖ. АПАРАТУ

Від дня 1. січня 1924 р. згідно з постановою ґуб. виконкому Харківщини, державний апарат повинен перейти на українську мову. Робота в цій справі відбувається мляво.

Обовязуючі постанови ґуб. виконкому мають бути друковані українською і російською мовою.

Дня 20. січня мається перевести провірку наслідків українізації державного апарату. Всі відділи ґуб. виконкому повинні дібрати секретарів і управителів справами, що володіють українською мовою. За проведенням в життя цеї постанови має слідити секретаріят ґубвиконкому та ґуб. Б.С.І.

НАРЕЧЕНА БЕЗ ПАМЯТИ

Анґлійський суд рішив цими днями цікавий процес. Одна дівчина не всилі пригадати собі, хто дав їй перстень і відмовляється віддати його тому, хто заявляє, що є її нареченим. Діло йде тут не про легко думаючу наречену, яких е багато, а про важко-думаючу, патальоґічно- недужу.

АВРАМЕНКО В ЛІЧНИЦІ

Відомого популяризатора українського танку В. Авраменка, опісля нещасливого випадку на св. Моколаївськім вечері у Львові переведено до лічниці на Личаківській улиці, де мабуть полежить довший час. Супроти того відложено і його виїзд до Ужгороду, куди його запросила тамошня "Просвіта".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

—о—

По 14-місячній недузі розпрощався з тим світом дня 24. грудня, 1923, Іван Пупіч, в Янгставн, Огайо. Покійний прожив 42 роки. Був членом-Основателем Тов. Вільне Гніздо, 169 від. У. Н. Союза, а також і місцевим урядником. Від падолиста,1918, був членом У. Н. Союза, та за весь час був щирим та діяльним громадянином. Родився покійний в селі Буковиці, повіт Ліско. Осиротив жену. Похорон відбувся дня 26 грудня в якім взяли участь всі члени Тов. Вільне Гніздо і много знакомих, що є доказом що покійний тішився щирою симпатією. Він своїм гарним життєм здобув собі загальне поважанве.

СТРАШНЕ БЕЗРОБІТТЄ В СОВЄТСЬКИХ РЕПУБЛИКАХ

Безробітте в совєтських републиках, зростаючи з дня на день, набирає загрозуючих розмірів. Безробітні з північних областий совєтської Росії переїздять масово в інші совєтські републики Еміґрація безробітних на Україну зростає далі. Безробітні із Сибірі, в першу черґу Калмики і Кирґізи щоб уникнути голодової смерти, переїздять на китайський бік Туркестану.

ТАЙНА ГАБСБУРСЬКОЇ

Що сталось з короною австрійських цісарів невідомо. Останній, хто її мав в руках був цісар Карло. Німецькі часописи цікавляться тепер питанням, де вона нині находиться у "Нає Меркур" є поміщена окрема стаття, в якій оповідається про факт, що якийсь аристократ у Ціріху, впившись, мав показувати корону вимкової краси, повну клейнодів. Цей арискторат мав бути адміністратором маєтку бувшого австрійського двора.

НЕВДАЧА ВІТОСА НА ЛЮДОВЕЦЬКІМ ВІЧУ У ЛЬВОВІ.

27 грудня прихильники Вітоса у Львові скликали людовецьке віче. На вічу мав явитися Вітос. Показалося, що більшість вічевиків — опозиціонisти з ґрупи Бриля. Оборонцям б. премієра перепалися не тільки острі докори, а й штурханці. Понюхавши писмо носом, Вітос на салі вже й не показувався, тільки якнайскорше вивтікав до Варшави.

СНІГОВА БУРЯ В ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ ТА ШВАЙЦАРІЇ

Французькі часописі приносять страшні вістки про величезні лявінові катастрофи у Франції. Французьку залізничу лінію Рим—Париж перервали під Шамбері величезні сніжні лявіни. Девять соіб найшло під цими лявінами смерть. Також із швайцарського Берна доносять, що в богатьох пограничних місцевостях трапились випадки опадення лявін. В [illegible]ах втратило життє дві особи. Під Діябель-Рет лявіна змела з поверхні землі 8, а в долині Багнест 12 домів. Під сніговими масами згинуло також багато худоби.

УМАНСЬКА СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКА ТЕХНІКА

В листі з Уманя харківські "Вісти" подають: Найкращий на Україні декоративний сад з рідкими породами дерев, найбагатші на Україні оранжерії, плодові сади, городи, прекрасні поля, млини, ріжні майстерні, своя електростанція, 18 богато обставлених кабінетів і лябораторій, прекрасні будинки для викладових саль і помешкань, стави й ставки — заповнені кращими породами риби, ліси — оце уманська сільсько-господарська техніка з двома основними факультетами, садово-огородничим і агрономічним та недавно відкритим робітничим факультетом. При ній дві професійні школи нормального типу: одна садово-огороднича і друга аґрономічна та ще одна аґрономічна професійна школа переходового типу, що звязана з філією аґрономічної техніки з 650 десятин землі в с. Галянках. Все це забезпечене живим і мертвим реманентом. В техніці в новім шкільнім році є 335 студентів і в трьох проф. школах 250 учеников — переважно селянської молоді (65 прц. незаможних, 20 прц. середняків і 15 прц. робітників і батраків. Бібліотека складається з 42.000 томів (мало нових видань, багато з технічного боку обставлена сцена; духові й струнні інструменти; ґімнастичне приладдя і т. д. — все це в розпорядженню студента. Тільки одного немає: засобів для життя. Комісія соціяльного забезпечення не може найти 40 прц. таких, що змогли би заплатити за навчання хочаб в середньому 15 зол. карбованців. Господарська управа техніки вживає всіх заходів, щоби заосмотрити студентів.

РОЗЛОМ МІЖ БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ЛІДЕРАМИ В МОСКВІ

БЕРЛІН, 28. січня. — З достовірних жерел з Москви повідомляють, що Троцький зовсім здоровий, а тільки трійка, Каменев, Зіновев і Сталін, насилу увільнили його зі становища комісаря війни і заслали до Сухум-Кале на Кавказі.

Причиною того було домагання Троцького демократизації комуністичної партії і свободи для робітничих юній.

На зїзді комуністичної партії Каменев виступив рішучо проти Троцького, кажучи, що як совєти признають свободу робітництву, а потому й селянству, то де тоді буде большевизм?

Розлам вже тепер дуже поважний, а готовий ще більше заостритись, бо Троцький має симпатії серед війска і робітничих юній.

ВГАДУЮТЬ, ЩО ПРАВИТЕЛЬСТВО МЕКДАНЕЛДА УДЕРЖИТЬСЯ ДОВОЛІ ДОВГО

ЛОНДОН, 27. січня. — В консервативних і ліберальних кругах принято нове правительство спокійно, без страху і без занепокоєння, як се передше заповідано.

Се, як кажуть, тому, що всі сподіваються, що правительство Мекданелда буде правити вельми обережно і буде ставитись дуже спокійно до всіх питань, які має вирішити.

Радикальнійший виступ нового правительства заповідають тільки у заграничній політиці і в політиці фінансовій.

З уваги на те вгадують, що правительство Мекданелда удержиться розмірно довго, а кождому розі рік, або і два роки.

ЗАДЛЯ ОБОРОНИ ЛОНДОНУ З ВОЗДУХА

ЛОНДОН, 27. січня. — Британське міністерство воздухоплавства рішило приступити негайно до будови нових воздушних кораблів для оборони Лондону. Кромі того міністерство оголосило, що потребує 400 осіб до летничої служби на короткий час, себто на 5 літ. Разом буде тепер в летничій службі на короткий час 1,400 осіб.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АНҐЛІЇ СКІНЧИВСЯ

ЛОНДОН, 28. січня. — Зелізничий страйк покінчився нині. Всі зелізничники вернулись до праці.

КОМІСІЯ ЗНАВЦІВ ЇДЕ ДО БЕРЛІНА

ПАРИЖ, 28. січня. — Комісія знавців під проводом ґенерала Чарлза Дж. Доса відбула нині тут останнє засіданне. Нині члени комісії виїздять для дальших праць до Берліна. Там буде перше засіданне вже в сю середу.

ЇДУТЬ ШУКАТИ ДОЧКИ ЦАРЯ

ПАРИЖ, 28. січня. — Вчера виїхав з Шербурґа кораблем Джордж Вашингтон до Америки князь Орлов з жінкою, яка є дочкою великого князя Петра Романова.

Вони хотять побачити в Америці дівчину, котра представляє себе за дочку царя, велику княжну Ольгу Романівну, і пізнати, чи вона дійсно Ольга Романівна.

ПАМЯТЬ ЛЕНІНА В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 27. січня. — Нині вчасі похорону Леніна зібралась мала ґрупка тутешніх комуністів за містом. Знак похорону дано сиґналом трубки, почім всі перестояли дві мінути мовчки. Відтак знову на знак трубки всі розійшлись.

ГАРДЕН ЗАПОВІДАЄ НЕСПОКОЇ В РОСІЇ

БЕРЛІН, 27. січня. — Німецький політичний писменник Максиміліян Гарден (родом Жид з Познанщини; його первісне імя Вітковський) заповідає, що по смерти Леніна настануть в Росії неспокої, через те, що влада буде в руках Жидів, а саме Троцького, Зіновєва і Каменева.

КАЖУТЬ, ЩО ЛЕНІН ВЖЕ ДАВНО ПОМЕР

БЕРЛІН, 27. січня. — Подорожні, що прибули з Росії, кажуть, що Ленін помер тому два тижні, але комісари держали се в тайні.

Причиною того було се, що по смерти Леніна власть в Росії хотів захопити у свої руки Троцький. Каменев, Зіновев і Сталін, кажуть, боялись, що се принесло-б конець большевизмови в Росії і тому оголосили його „хорим" і звеліли виїхати „лічитись", а міжтим приготовляли похорон Леніна.

БОЛЬШЕВІЯ—АНАРХІЯ—МОНАРХІЯ

БЕРЛІН, 27. січня. — В тутешніх фінансових кругах кажуть, що російське совєтське правительство держати-меться економічної політики Леніна („НЕП"-а, себто „нової економічної політики"), яка допустила в Росії приватну торговлю.

Тутешні фінансісти кажуть, що большевицькі лідери не важаться вертатись до комунізму, бо се викликало-б революцію в Росії, по якій послідувала-б анархія, а відтак монархія.

НЕ ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ НІ ЛЕНІНОМ НІ КАЙЗЕРОМ

БЕРЛІН, 27. січня. — Нині був похорон Леніна і уродини кайзера. Але тутешня публика не інтересувалась ані сим ні тим.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЗАГОВІР В ЕСПАНІЇ

РЕВАЛЬ, столиця Естонії, 28. січня. — Естонська влада увязнила понад 100 комуністів, а між ними 5 послів. Причиною арештовання було викриття змови для повалення естонського народнього правительства і проголошення „диктатури пролетаріяту".

ФЮМЕ ІТАЛІЙСЬКА ПРИСТАНЬ

РИМ, 27. січня. — Тут підписано договір між Італією і Югославією, на основі якого пристань Фюме стає складовою частю Італії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КАТАСТРОФИ В КОПАЛНЯХ.

Ще пів тижня не минуло від копалняної катастрофи в копалні вугля коло Джансон Сіти, в стейті Илиноїс, в котрій згинуло на місци 32 майнерів, а двох других відай не вратуєсь, а вже приходить друга вістка про ще страшнійшу майнерську катастрофу. Сим разом вибух був в пенсилвенійській місцевости Шенктавні, що лежить яких 15 миль від пенсилвенійського міста Індіяни. Число жертв сеї катастрофи виносить відай 40 душ.

Оба випадки показують на велику потребу спеціяльних заряджень копалняних зарядів перед небезпеками через копалняні гази. Вони показують, що копалняні заряди належитих средств осторожности не заводять, що один случай не стає сейчас научкою для остороги для других. Випадки показують велику потребу острійшого законодавства на охорону людського життя в копалнях та належитого виконування тих законів.

З другого боку, сі самі случаї показують на потребу забезпечення майнерських родин на случай таких випадків. Вони вказують теж і другим робітникам на потребу обезпечення своїх родин на случай нещасних випадків, які й в других галузях промислу, хоча може не так часто, а все таки трафляються, трафляються нежданo для жертв. Кождий такий случай кличе просто кожду людину, що треба обезпечити своє життя в певній запомоговій організації.

АНГЛІЯ Й РОСІЯ.

Англійський уряд, котрий веде тепер Бритійська Робітнича Партія, заявив свою охоту визнати безумовно совєтський уряд Росії. Большевицькі агенти сейчас розголосили сю заяву як велику побіду для себе, яко певного рода признанє большевицьких засад робітничим урядом Англії.

На ділі англійський робітничий уряд не мав на думці признати ні одної точки в большевицькій програмі. Всі провідники сеї партії є далі завзятими противбольшевиками, як вони були ними давнійше. Свідчить про се хочби осторога, яку англійський премієр Мекданелд вислав недавно до гіндуських революціонерів, а в котрій говорилося на адресу московських большевиків таке:

„Ми бачили вже за нашого поколіня всякого рода революційні рухи, котрі нібито й були доспішні, котрі зривали звязки з минувшиною, але доводили конець-кінців лишень до того, що наносили богато мук, розбурхували злі похоти та злобу і мусіли навязувати назад первані звязки та заводити якраз ті засади, які вони відкинули".

Сі виразні слова осуду для всеї большевицької політики, програми та діяльности, свідчать, що коли теперішний англійський уряд піде на формальні політичні зносини з большевицьким урядом в Англії, то зробить се не для симпатії до большевицької програми або тактикою, а просто з політичного рахунку, після старої політичної засади: даю, щоби ти дав. Цілию навязання політичних зносин межи Англією та Росією є управильнення торговлі межи сими краями, себто правильна продаж англійських фабричних виробів в Росії та правильний довіз рільничих виробів Росії, переважно української пшениці, до Англії.

УРЯДОВА ПРОГРАМА НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ.

Підкарпатський віце-губернатор Розсипаль, повернувши з Праги до Ужгороду, подав такі відомости про плян урядових праць на Підкарпатській Руси.

Міністерство внутрішніх справ підготовлює реформу жупанатів на Підкарпаттю. Замісць теперішних трох жуп ціле Підкарпатте становити-ме далі лише одну жупу з осередком в Мукачеві. Вибори до парляменту й сенату мають бути розписані в найкоротшому часі, але точний реченець ще не вставновлений, бо наперед необхідно випрацювати технічні подробиці виборів.

Переведенне земельної реформи буде по змозі прискорене. Позичкова акція, звязана з тою реформою, буде переведена мукачівською філією Виноградської ощадної каси. Весною буде приступлено до будови електровні понад Ужем [illegible] Ужгороду. Всі пляни вже виготовлено й ухвалено. У самім Ужгороді будуть протягом року збудовані будинки для поліційної дирекції і для краєвої жандармерії. Також буде приступлено до проведення зелізничої лінії Ужгород-Мукачів, а також розпічнеться підготовна праця над продовженнем цеї зелізниці від Мукачева до Густа. Крім того, почтовий уряд подбає про поліпшенне телефонічних сполучень у краю.

А з виборами до краєвого сойму справа всетаки стоїть на мертвій точці.

ДЕМОКРАТІЯ.

Як президент сенату провинився, і як його президент републики покарав.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Перед кількома тижнями ціла чеська преса, особливо-ж соціялістична, заговорила про голосну скандалічну аферу.

Справа дійсно була не зовсім звичайна. Незбитими доказами часописи доводили, що президент чехословацького державного сенату Прашек є замішаний у корупційній афері на десятки мілліонів чеських корон. А подробиці справи були такі:

У Чехословаччині є понад двісті винокурень (горалень). Всі вони обєднані між собою у спілку, й кождa винокурня що року дістає від тої спілки наказ, скільки спірту вона має в наступнім році накурити. Таким побитом спілка регулює виріб спірту в републиці, щоб його не було ані більше, ані менше, ніж це потрібно для підтримання добрих цін.

Але встановленнє „твердих цін" залежить не тільки від спілки, але й від уряду. А уряд залежить від обох посольських палат: сойму й сенату. А в тих палатах є аж пять урядових і кілька опозиційних партій. Ви розумієте, яка це трудна справа добитись, щоб кождого року були встановлені добрі, себто вигідні для винокурів ціни на спірт?

Отож спілка винокурів вже від кількох років накладає на своїх членів певний податок, у залежности від того, скільки яка винокурня виробляє спірту. Податок сам по собі малий: усього по кілька сотиків з кождого виробленого відра спірту. Але загальна сума з того виходить величезна — до 20 міліонів корон річно.

Це називається „диспозиційним фондом". А, сказавши попросту, з цих грошей роздаються хабарі тим чинникам, від яких залежить установленнє „добрих" цін на спірт.

Та, мовляли, й давати треба вміючи. Один дасть, та не так або не тому — от і не вийде нічого або навіть вийде якась халепа. Щоб давано як слід і кому слід, щоб давано, так би мовити, фахово, а не по аматорськи, для цього спілка винокурів запросила собі в голови самого президента сенату Прашека.

Це було дуже дивне сполученнє: президент сенату, себто одної з найвищих державних установ, і рівночасно голова спілки винокурів! Але до якогось часу справа не звертала на себе нічиєї уваги. Прашек щасливо сполучував у своїй особі дві протилежні якости. Як президент сенату він дбав про добробут держави, а як голова спілки винокурів безконтрольно розпоряджав диспозиційними міліонами. Кому й скільки він давав, це й досі ще не встановлено, це язна річ, що він давав, і давав фахово, хоч певно й себе при тім не забував.

Аж перед кількома тижнями ця скандалічна справа сплила на світ Божий. Шум счинився страшенний! Часописи писали, посли інтерпелювали, спілка винокурів і собі хвилювалась. А Прашек спокійно сидів собі в президентськім кріслі сенату й, що називається, вусом не моргав. Коли вже скандал набрав зовсім гомеричних розмірів, то Прашек заявив, що зрікається головування... у спілці винокурів!

І так би Прашкови нічого не сталося, коли-б Чехословаччина не була демократичною републикою. У монархії часописи не посміли-б і слова сказати, а „свої люде" між собою вже якось порозуміли-ся-б. Але тут вільне друкованє слово зробило своє діло, а докінчив справу президент републики Масарик.

Законною дорогою тут ніхто не міг нічого зробити, навіть сам президент републики. Прашек є президентом сенату, отже користується „імунітетом", себто повною незайманістю особи. Його не можна віддати під суд, не можна скинути з президентства, — взагалі нічого йому не можна зробити, аж заки не скінчається його сенаторські повновласти.

Але Масарик знайшов спосіб, і то дуже простий. Є такий звичай, що в день Нового Року президент републики приймає президентів обох палат, які складають йому поздоровлення. Цим разом Масарик не приняв Прашка в день Нового Року. Тільки й всього. У день Нового Року він приняв віцепрезидентів обох палат, а на слідуючий день окремо приняв президента сойму, але Прашка так і не приняв, хоч той був у Празі й тішився найкращим здоровлям.

Ця прикрість, властиво така маленька, була для „винокурського" президента сенату смертельним ударом. Ніщо його не могло збити, але це його знищило політично. Людина, якій президент републики не хоче подати руки, не може відогравати політичної ролі в державі, — ка[ж]уть тепер усі Чехи. І часописи вже називають Прашка „політичним трупом" і питаються, хто буде на його місці президентом сенату. І не може бути сумніву, що тепер вже сам Прашек не посміє показатись у сенаті. Це — скінчена людина.

Безперечно, демократія має в собі багато язв і недуг. Але зате вона має в самій собі й силу для поборення тих язв і недуг. Тому й цей сумний епізод з історії молодої чехословацької держави скорше повинен скріпити, аніж похитнути нашу віру у спасаючу силу демократії.

Прага, 4. січня.

Радянин.

ЗАКАРПАТСЬКІ НОВИНИ

(Від власного кореспондента „Свободи").

Обєднанне партії.

Дня 31. грудня минулого року оголошено меморіял виконавчого комітету „русской земледельческой республиканской партии на Подкарпатской Руси" про зєднанне цеї партії з чехословацькою републиканською аграрною партією. Меморіял підписали головні діячі закарпатського москвофільства др. Петригала, Юрко Балог, інж. Осип Лоскот і др. Каминскій. Зєднанне з чехословацькою партією меморіял пояснює тим, що політичне положенне не дозволяє партії самостійно істнувати, бо й всі инші закарпатські партії вже обєдналися з близькими по програмі чехословацькими партіями.

Ця подія матиме наслідком безперечне змінненне москвофільського курсу на Закарпаттю. Аграрна партія має в чехословацькім кабінеті чотирох представників: міністра-президента Швеглу, міністра внутрішних справ Малипетра, міністра фінансів Годжу й військового міністра Удржала. Дякуючи їх допомозі, вже дістався на карпатського губернатора москвофіл і а.-рарій д-р Бескид. Організація єдність обох партій ще більше змінить москвофільсько-аграрні позиції на Закарпатю.

Преса.

На Закарпаттю нині виходить 35 періодичних видань, у тім числі 20 „руських" (себто українських, московських і мішаних), 18 мадярських і 2 жидівських. Більшість часописів (25) виходить в Ужгороді. Протягом минулого року на Закарпатю закрилось 20; знов народилось 14 часописів.

Московська опера.

З Мукачева надходить вістка, що в короткім часі Закарпаттє буде ощасливлене новим здобутком „общерусской" культури: московською оперою, й то постійною. При опері буде також музична академія, на якій професорами будуть члени оперової дружини. Опера даватиме щомісячно по 4 вистави в Ужгороді й Мукачеві та по одній виставі у Берегові, Севлюсі та Густі.

На утриманне опери дає закарпатський губернаторський уряд 40 тис. корон річно, місто Ужгород — 30 тис. кор. річно, місто Мукачів — 20 тис. річно та уряд републики — 18 тисяч корон місячно.

Репертуар нової опери буде такий: „Продана наречена" Сметани, „Фауст" Гунода, „Евгеній Онєгін", „Пікова Дама" та „Иоланта" Чайковського та „Демон" Рубінштайна. І, розуміється, ні одної опери Лисенка. „Новий курс" д-ра Бескида вже починає проявлятись.

ДІЙСНІСТЬ І УЯВА

Дійсність приймаємо до нашої свідомости змислами, уява змислам недоступна, щось придумане, фантазія. Людина нормальна, здорова досить легко поміщає ріжницю між дійсністю й уявою. Люде нервові або хорі часто мають привиди, примари і галюцинації, які приймають за дійсність. Так само діти живуть більше уявою й в них дійсність часто злиматься з витворами фантазії. Але часом люди зовсім здорові помиляються що-до дійсности.

Чи є Україна?

Візьмім на пр. справу, що нас усіх найживійше обходить: Україна. Запитаймо нашого чоловіка чи є Україна, то мало хто дасть відразу ясну відповідь, а більшість завагається. Націоналіст скаже, що України всюди там, де живе (спо-конвіку) український нарід збитою масою; комуніст скаже, що нема України, лише є радянська Україна, і Затонський, її пророк. Але-ж наука, навіть большевицька каже, що для утворення держави потрібні три річи: нарід, територія й уряд. Нарід скасований, а замісць нього установлені дві кляси: робітники і селяни, територія лише на папері означена, а уряд самі знаєте київсько-московський. Большевики довгий час противилися всякій українізації, а тепер її самі насильно заводять, очевидно не з прихильности до Петлюри але в зовсім иньших цілях.

Коли запитати якого будь чужинця чи є Україна він здвигне плечима, не знає, а як чув колись то забув уже бо не бачить ніде української сили, ні державно-політичної, ні економічної ні культурної. Чесний чужинець, щоби таки не лишити запит без відповіди, загляне ще до лексикону і до атлясу географічного і не знайшовши нічого скаже, що Україна є утопє. І як тут відріжнити дійсність від уяви. Для нас Україна дійсність, ми маємо її в серці, ми читаємо і вчимося про неї, тужимо за нею, стримимо до неї, а для чужинця все те утопія.

Правда і байка в мистецтві.

Як же представляються ті два великі світи, світ дійсности і світ уяви в краснім письменстві і взагалі в мистецтві.

Загально можна сказати, що творчість опирається на дійсности і на уяві. Відтворення голої дійсности не є мистецтвом, це найкраще показує примір фотографії. Світлиливо бо відбиває механично саму лише дійсність доступну зорові і не належить до мистецтва. Коли би хто мав до вибору артистично викінчену світлину скажім з якої місцевости чи краєвиду, чи образ кольорового самого змісту то певно вибере образ хоч він менше вірний, хоч маляр не схопив усіх дрібниць так як фотограф.

Таксамо в письменстві дійсність щільно перемішана з уявою. Нарід називає дійсність бувальщиною, а вигадку небилицею. Коли хто говорить несотворені річи то люди кажуть: Ей, то байка! Але й байки часом приємно послухати. Найбільше казками захоплюються діти, але і дорослий чоловік знаходить у них розраду, коли хоч трохи відірветься від дійсности, особливо невідрадних обставин життя. Давні ті казки бувають. Деякі старі як світ і замітне те, що мотиви їх переважно повторяються. Оповідається в них про всякі чудесні річи, про чоботи семимилеві, про силачів, що одним махом убивають сто людей, про змія, що огнем дишуть, про величезного птаха грифа, що бере на себе більше людей і летить страшно швидко, про царівну що заворожена спить довгі роки. Ті казкові чуда завдяки поступови техніки тепер переважно стали дійсністю. Кождий знає мотоциклі, і моторові колісцята під ноги, моздір і скорострілі, льокомотиву, аероплян (гриф). Індійські факіри вміють засипляти на 10 днів і дають себе на той час ховати в трумну. Вчені працюють над питанням вічної молодости, як би продовжити людський вік, як відсунути старість. І хто знає як далеко дійде техніка за який не то міліон, але скажім пару тисяч літ. Може тоді всі казкові вигадки перестануть бути чудами, а стануть дійсністю.

Але звідки ті чуда взялися в казках?

Адже люди перед 2000 літ не могли знати, що такі річи будуть винайдені, а прецінь у них зародилася вже ідея парової машини, аероплянy, скорострілa. Кождий знає, що з порожнього не налле. Можливо, що ті вигадки про казкові чуда є відгомоном давно минулих істнувань, коли людство стояло значно висше культурно як сьогодня.

Т. Ф.

ЯК МАТИ УСПІХ У ЖИТТЮ?

На це писання відповідає один бельгійських журнал „Ревю де л'Ефісіян" 10 радами: 1. Не спізнюйтесь на 10 хвилин. 2. Не кидайте праці 10 хвилин раній ше. 3. Не беріться за діло не передумавши його заздалегідь. 4. Не проковтуйте прізвища свого клієнта. 5. Не робіть двічі цієї самої похибки. 6. Не скидайте своїх промахів на инших. Не гнівайтесь тричі у день. 8. Не беріть плати за вісім годин праці працюючи тільки шість. 9. Не думайте про перегони, коли на вас чекає діло. 10. Ні бігайте по сходах пообідавши. — Цікаво, чи автор таких рад добився вже успіху.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. П. СЕКРЕТАРІВ І ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

До Канцелярії У. Н. Союза напливають численні просьби о наділенне календарів для нових членів на рік 1924.

Щоби вдоволити всіх членів на рівні і дати можність одержання цеї цінної книжки, отсим повідомляєсь всіх Вп. П. Секретарів, що на жаданне вишлеться для всіх нових членів календарі, по ціні 30 цнт. за примірник. Щоб улекшити висилку та оминути непотрібних замішань в рахунках, просить-ся з цею справою віднестися просто на адресу Свободи. Секретар при замовленню має подати число відділу і число членської грамоти нового члена, а також належитість згори на адресу: "SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Р. Слободян, фін. секретар

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганями урядників і членів, рішенням Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуєся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істнування нашої славної організації.

За два місяці має доповнитися трийцять літна організаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяці до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці нам слід використати на довершенне сильної нашої праці, якнайкращим успіхом в користь організації, а то, приєднанням якнайбільшого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихає, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своєрідну організацію вміємо любити.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

Впишіть свої діти.

Організуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

ПРАВНИЧІ ЧУДАЦТВА

(Як то люде процесувалися зі звірятами).

Проклони і виклятття звірят (маледікції й екскомунікації) знані були вже в самих початках середневічних часів. Процеси проти звірят виказують правники щойно у XV. століттю. Ці процесо вдержалися довше. Останній процес у повному того слова значінню відбувся перед світським судом у Бурантон 1733 року. А селяне з місцевости Ліє в добрах Гольстенгіса ще 1805 р. виточили були такий процес. У Франції знані є зовсім подібні випадки з р. 1793, ба 1845 року. (В російських газетах стрічали ми новинку, що там ще за наших часів 1923 р. мужик заскаржив корову, що за мало дає молока. Процес скінчився увільненням корови, вона мала навіть адвоката).

В 1500-ому році в льозанській дієцезії відбувався процес проти звірят, т. зв. мандатовий. Епископський офіціал на супліку (зажалення) пошкодованих земельних власників видав приказ про видалення обвинувачених звірят! Рівночасно загрожено екзорцією й малдікцією та предложено заскарженим звірятам куратора або дефензора, коли6 котре із звірят хотіло оспорювати виданий присуд. Рівночасно під загрозою екскомунікації видано приказ, що звірята мають здержатися від розмножування підчас дальших розправ. Отже поступали з ними зовсім згідно з параграфами!

Перша розправа кінчилася присудом, що обвинувачені звірята мають винестися. То був процес із такими звірятами-шкідниками: мишами, щурами, кертицями, гусільницями, бороздюків)гусільниці маєвих хрущів), слимаків, пявок, гадюк і ропух. У Канаді виступали також проти диких голубів, у південній Франції вже богато ранше проти диких бузьків, у Німеччині проти горобців, над Женевським озером проти угрів, коли вони появлялися вельми численно і цим були шкідні для людей.

У приказі, яким приказувано звірятам забиратися, визначувано для цього реченець. Коли винесуться протягом цього реченця, обіцювали дати звірятам ескорту. Починаючи з кінця середневічних часів, був доволі поширений звичай, що видалення лучили з засланням. Приказували звірятам забиратися на якесь близше неозначене місце, де не могли заподіювати шкід, або навіть називали місце заслання. Відсилали їх „у море" або на якийсь далекий острів. А бувало й так, що визначували звірятам „свобідний округ" у громаді, але з зазначенням, що поля, які лежать поза межами цього округа, мають оставити в спокою. Таке прим. сказано в присуді Піядаде-но-Мавангао ще в р. 1713. Часом позовник формально предкладав угоду урядовому заступцеві заскаржених звірят. Згідно з такою угодою відступав звірятам кусник грунту. Ріжні застереження й клявзулі в документах із цих часів доказують, що договір чоловіка з звірятами заключувано зовсім поважно.

Що в середневічних часах люде не були такі дуже грізні, як то сьогодня думаємо, але що були вибачливі й лагідні, бачимо хочби з слідуючого: священик із проповідниці при звуках дзвонів проголосив акт обвинувачення, яким шкідників-звірят взиваєсться перед церков-ний суд. Грішним звірятам визначено адвоката „Advocatus diaboli". Отже був це адвокат хрущів або щурів і обовязком його було боронити „клієнтів" як лише знали. Згідно з візнанням ціріхського реента, Фелікса Гемерліна, дієцезія Кір виявила незвичайну добросердечність у процесі проти маєвих хрущів. „Зогляду на їх молодий вік і що вони ще малеські" — аж тричі висилано судове завізвання. Щойно тоді відбувся позаочний суд (контумація) з гострою анатемою (проклоном). Таких процесових актів з найдокладнішими протоколами вахованося богато до наших часів. Коли процес відбувався на основі канонічного права, то проклін (анатему) видавала епископська канцелярія.

Менше людяними, як ці процеси проти маєвих хрущів, були процесо проти людей. Так прим. людей засуджених на сталення „помилувано", нераз так, що вкидали їх звичайно до кітла з кипучою оливою, вином а рідше з кипучою водою. У Фрайбурзі (в Швайцарії) два брати відважилися зняти з шибениці свого третього повішеного брата. За кару колегія суддів присудила виколоти їм очі. Богато кар із тих часів такі страшні, або й неморальні, що годі їх згадувати на цьому місці. Хто одначе цікавий дізнатися про це ширше, може прочитати це в книжці д-ра Макса Кеммеріха „Kulturkuriosa" два томи(в видавництві: Albert Langern, Munchen).

Обвинувачували не лише звірята, але й мертві предмети!

Дзвін храму Сан Марко у Флоренції званий Ля Пяньоло дзвонив на тревогу 8. квітня 1498 року, коли противники Савонаролі облягали нічю монастир і здобули його а пророка вкинули до тюрми. І дзвонови не простили, що здвонив на тревогу! Дня 29. червня 1498 р. рішила велика рада Флоренції, що дзвін св. Марка треба покарати. Слідуючого дня товпа зняла дзвін з вежі, тягала його ослами по вулицях міста, а за дзвоном ступав кат і бив дзвін батогом. Мусіли то бути не жарти, бо ще сьогодня видно сліди на дзвоні, артистичній праці Донстеля і Мікельоца. Дзвін засуджено на 9-літне заслання з міста, а саме до Кампаніле Сан Сальвадоре аль Монте. Щойно 9. червня 1509 року спроваджено дзвін назад на його давне місце. Від 1908 року цей дзвін є в музею Ді Сан Марко.

В порівнанню з караннями мертвих предметів, карання шкідних звірят є для нас зовсім зрозуміле. Бо коли в процесі проти домашних звірят — треба відріжнити це від вище згаданих звірят — обвинуваченого засуджено на кару смерти, то очеркувано докладно й якою смертю має згинути засуджене. „Pour la cruante et ferocite commise" (1567 р.) звірята звичайно вішано або душено, часом іще й по смерти волікли. В деяких околицях воліли засудженого звіра вкаменувати або живцем поховати. Ще 1796 року в Швайцарії поховали бика живцем.

При таких присудах треба було й добре уважати на це, щоби не обидити якусь чужу визначну судову особистість. Карне місце є звичайно знаком. Та приходило нераз до суперечок і зажалень, коли представник високої судової власти чувся покривдженим у своїх правах. Так прим. громада Моен-Мутіе в 1572 році засуджену нею самою на шибеницю свиню воліла віддати парохови Сен Діцьєну. Бо парох був законним представником судової власти. У громаді Ле Тембров звірят засудженних на вкаменування провадять до камінного хреста, заховуючи всі старі звичаї. Тут парох тричі кликнувши, забирав собі всіх „злочинців".

Пруська судова колегія в р. 1709 видала розпорядок, згідно з яким малося ставити шибеницю, щоби вішати цих людей разом із труною, котрі повмірали підчас пошести, а не ратувалися лікарствами.

В Прусії ще минулого століття політичних проступників карали так, що конфіскували їх майно, а навіть їх дітей замикали у тюрму або карали засланням, щоби й „на будуче усунути небезпеку". Навіть родичів, дітей чоловіка чи жінку карано 10-літньою аж до досмертної вязниці, щоби перешкодити денунціяціям і політичним проступкам.

Або щось зовсім противного. В одному містечку на Помор'ю заборонено вживати драбин, що не булиб заосмотрені гаками. Раз у ночі 1909 року закрався злодій на одно хазяйство. При крадіжи послугувався „неприписовою" драбиною, яку найшов на подвірю. Його наполошив господар, драбина впала а з нею і злодій і зломив собі бедро. Але закон знає відповідальність. І це вийшло на щастя злодієви. Бо суд присудив господареви, заплатити „панови злодієви" кошті лічення й відшкодування за зломане бедро — тому, що драбина була без гаків.

Тепер іще противне цьому: В одному селі в провінції Шлезвіг-Гольштайн знялася пожежа. В одній хаті грозить огонь смертю пятеро мешканцям. Робітник із нараженням власного життя ратує всіх пять. Та сам він так тяжко попікся при ратуванню, що довший час не міг собі заробити на хліб. Його просьбу про підмогу громада відкинула, бо він урявся ратувати цих людей, хоч „ніхто не дав йому приказу на це".

Клим Поліщук.

„ТОДІ, ЯК БУЛО РІЗДВО"...

(Із записної книжки з часів Великої Війни).

(Продовження).

— о —

Зараз вони всі троє сидять мовчки коло грубки і щось думають, кождий своє. В грубці печеться свіжа риба в маслі, яку десь дістав Дмитро, а на саборобнім столику, застеленому "біржовкою" стоїть миска куті з цукром. Абрашка мовчки пече рибу, а другі два так-же мовчки дивляться, як він це робить. Я, також мовчки, вперто барюся з настирливими думами-спогадами, що лізли в голову, і ніяк не міг їх відігнати. Вже виходив і на двір, вже блунав у лісі, вже й до зорі видився, але спомини далекого минулого й не думали кидати мене і було важно мовчки боротися з ними. Ні, тут чулася потреба щось говорити, або впасти лицем на сніг і довго-довго плакати від туги... Хіба піти он на ту мизу, де так привабливо світиться вогонь, — думалось мені, — але, що там можна було знайти такого, дійсно різдвяного і заспокоюючого? ... А спогади й думи зростають, а з ними пригадалося, неначе те все було не далі, як вчора. Так хотілося ще раз пережити Свят-Вечір, або, як у нас на Волині кажуть, — „Вілію", в колі своїх рідних і близьких... Коли після вечері з рідними найдами та напитками взуєш свої чоботи, одягнеш велику таткову шапку, що налізає на очі і на вуха, і візьмеш трохи куті, пару вареників, три инші і понесеш до хрещеного батька, або до баби "святу вечерю". На селі сміх і гомін, то сям то там скрипіть намерзлі двері, а ти йдеш помаленьку і добре пильнуєш, аби не впасти і не розбити миски. А там хрещеника приймають, вітають і три копійки подарують самими копійками. О, яка то радість!... Без тривоги і з радостю в серці приходиш до дому і починаєш вияснювати поміж свої копійки, а потім так і заснеш із ними. Спиш і сни такі гарні сняться, бо знаєш, що як устанеш, то вже буде святе Різдво і підеш колядувати, за що даватимуть богато копійок, що й до самого Нового Року матимеш що "вияснювати"... Спитайте кождого Українця з під соломяної стріхи, чи не вияснював він на Різдво своєї копійки, якою його обдаровували в дитинстві? Бо Михайло покинув дивитися в грубку повернувся до мене і спитався:

— Чи ви вияснювали на Різдво копійку, як були ще малим?... Я вияснював колись, а оце згадалося чогось...

— Я також чомусь про це саме думав, — озвався Петро Чуб. Абрашка Рижий витягаючи з грубки сковорідку, наівно всміхався і щось мимрив собі під ніс:

— Вот у нас, так бывает весельє... с казой ходят... не-ры разные... а то вияснював"...

Вечеря була вже готова і Чуб запропонував негайно засісти за неї. Пляшка "спірітус свіни"— як жартома називав Михайло чищений денатурат, — зробила своє діло. Прийшов Дмитро від свого куба і приніс на чайок окропу. Почастували його слід, а він розмяк і заспівав:

"Видить Бог, видить творець,
За що мир погибає.
Архангела Гавриїла...

Пісня ввірвалася, сльози бризнули з його очей, і він майже по жіночому, заплакав голосно і нестримно, гірко приказуючи: "Жіночка моя люба!... Дтки мої кохані, де ви і що з вами, як святкуєте ви це Різдво святе?!"...

Стали заспокоювати і дали ще чарку. Випив і затих, сидячи в кутру. Михайло взяв свою гітару і, пригравочи, заспівав волинської:

"Нова рада ся з'являє,
Всьому світу весела,
Всі звірята, всі пташата
Хвалять Бога вишнього"...

Здавалося, що за вікном землянки заспівали сосни і ялини. Здавалося, що душа і серце наше заспівало. Все своє жадання миру і спокою вклали в слова колядки. Абрашка Рижий, що весь час намагався нам допомагати, червоніє як своє волосся, а коли скінчили, то він ніякоо сказав:

— Как харашо!... Я не знал!...

— А хіба кацапи щось знають? — осмілився вставити своє слово Дмитро. — Ось послухайте, як я вам по Остерському (він був з Остерського повіту), заколядую.

Кашельнув у кулак і, виймовши на середину землянки, він заспівав:

"Предвічний з предвіка вродився,
Рачки ліз в вовківню вкотився —
Амінь, амінь, аміні,
Тут вже й буде по мені, —
Не вилизу...
А в печі пероги печуться,
А мені аж руки трясуться,
Доти до них заглядав,
По їдному витягав
З печі всі...
Як в печі перогів не стало,
То й поліз на гору по сало,
З гори сала не достав,
З драбиною к чорту впав,
Забився"...

— Вот так, так! — чудувався Абрашка. Ми всі сміялися.

Пішли балачки і спомини. Михайло ввійшов в свою роль; росповідав щось "містичне". Дмитро уважно слухав, жалісно похитував головою і примовляв: "Оце, але!... оце, але!"...

Скоро пішов Дмитро і ми стали класти спати. Ті заснули зразу, а я ще довго не міг чогось заснути. Тільки-що став був засипати, коли щось застугонів так, що аж землянка затряслася. Згодом знов і знов. Не сплю я і лежу та прислухаюся. Думав собі: "Стріляє ворожа артилерія, бо це тільки вона так може ревти і стрясати землею". Десь далеко стріляли, але не так-то вже й далеко, напевне не далі, як 15 верстов звідси.

Коли тут двері в землянці заторохтіли і голос Дмитра дріжучо загукав: "Гей, вставайте скоріще! Похід!"...

Поспішаючись, стали одягатися і складатися.

Через півтора години весь полк сірою плямою посунувся на вузеньку лісову дорогу, що прямувала на захід. Куди йшли чого йшли, через що так нагло?... Ніхто нічого того не знав, а тільки якісь неясні балачки велися землянками проте, що йдемо за річку Аа на кальдемські позиції, щоб негайно наступати, бо "німець подається"... "О скільки вже раз він подавася, так що з того?" — сердито говорив Петро. — "Обридло вже слухати оті всі безглузді казки! Час було б щось инше роспочати"...

Дорога тяглася через ліс і обабіч дороги стояли мовчазні й величні, велитенські сосни, неначе зачаровані лицарі, які коли прокинуться від чару і збудять життя. Люде йшли, спотикалися, а коні ледве тягли вози, які глибоко зарізувалися колісьми в сніг.

Під ранок, ми справді перейшли до річки Аа, за якою творилося пекло. На ній бік санітарними возами возили ранених, які ще не встигли зійти кровю, або замерзнути в снігу й на пекучім морозі.

Ранені плакали й росповідали щось страшне. Говорили про те, як німецькі кулемети косили "наше" військо, як німецькі чемодани змітали з лиця землі і переміжували із снігом та землею цілі баталіони та полки. Але по розказу командуючого армією Радко Дмитрієва мусіли наступати з голими багнетами в руках, щоб "не робити зайвої витрати набоїв" і щоб "обов'язково вибити Німців геть аж за Тукум*)"...

Німці вийшли з першої лінії і, відступивши на три верстви, засіли в своїх бетонових шанцях другої лінії, звідки сипали залізним градом і навалювали перед своїми окопами цілі гори перунів російського війська. Жах обгорнув багатьох і вони стали повертати назад, але в їх лиця сипалися "свої" кулі зі "своїх" кулеметів, які щедро посилалися рукою "своїх"-же, що стояли, що стояли в ближчому резерві. Один сибірський полк відмовився наступати, а також заявив, що він від оборони рідного краю не відмовляється, зброї своєї не складає, але вимагає, щоб цар негайно віддав під суд Штюмера, Протопова і инших міністрів. Ця заява так налякала весь склад командуючого начальства, що воно негайно, ще до ранку, викликали з инших корпусів по одному полкові, так що на один бунтарський полк виставили мало-що не цілу дівізію, а з Риги, де був штаб армії, приїхала спеціальна слідча комісія. Наш полк належав до цеї карної експедиції, на якій лежало важке завдання жорстокої розправи...

Коли це стало нам відомим, то в полку піднялися балачки про те, що треба й собі негайно приєднатися до бунтарів. Говорив це Михайло, говорив Абрашка, умовляв "земляків" і Петро, щоб вони не виступали проти повстанців. Якось вороже і зпід лоба позирали друг на друга земляки, якось ніяково покашлювали вони й свої заскорузлі кулаки, але нічого ніхто з них не насмілився сказати двіть тоді, коли командір полку одверто сказав: "Здѣсь взбунтовался одинъ полкъ и отказался идти въ наступленіе. Такъ какъ они нарушили присягу, такъ за это ихъ нужно наказать, какъ измѣнниковъ. Кто изъ васъ вздумаетъ перейти на ихъ сторону, такъ разстрѣляю какъ собакъ!" — Все мовчали, як води в рот набрали. Мертва тиша якийсь час панувала серед сірих рядів і, нарешті таки вийшов один ротний командір з георгієм" на грудях із підпрапорщиків і заявив: "Долженъ донести, что и въ нашей ротѣ смуту дѣлають"...

— Кто? Гдѣ? — загорячився полковник.

— Харашо не могу знать, но я слышаль въ темнотѣ какъ вопше нижніе чины между собою говорили... — відповів ротний.

В той час ряди глухо заломоніли і чийсь давнікий голос озвався: "Яке злочинство йти на своїх-же братів!"... Полковник відскочив від перших рядів, вихопив свого револьвера і закричав:

— Кто подымаетъ бунтъ?!... выходи сейчасъ-же сюда?... Разстрыляю всѣхъ какъ собакъ!... Кто измѣняетъ присягѣ?... Ну?!...

Всі мовчали...

(Конець буде).

*) Тукум — повітове місто Курляндії.

ДО ІСТОРІЇ ПОВСТАННЯ З.У.Н.Р.

Події політичного характеру нашого внутрішнього життя, що безпосередньо випередили проголошення української держави з австроугорських земель в салі „Народнього Дому" у Львові дня 19. жовтня 1918 р., як і ці, що мали місце у нас по день 1. листопада 1918 р., мало ще відомі. Як очевидець і один з близьких учасників подам нині вязанку особистих споминів, що доторкають цеї історичної справи. Може це заохотить і инших учасників цих подій зібрати і оголосити спомини, що безперечно причиняться до висвітлення маловідомих картинок нашої історії годішніх переломових днів.

Події на военних фронтах, як не менше і внутрішні політичні і господарські події в Австро-Угорщині та в Німеччині в літі 1918 р. довели, що остаточна побіда не буде по стороні осередніх держав і що доля наддунайської монархії припечатана. Для нас оставало одно, в останній хвилі приготовитися як слід, щоби українські землі Австро-Угорщини не попали в чужу кормигу. Це і було причиною, що я по повороті з села з початком вересня 1918 р. на першому поферійному засіданню Народнього Комітету, що до цього часу задержав провід нашого внутрішнього політичного життя в краю, дня 7. вересня 1918 р. порушив яко секретар Народнього Комітету повищу справу, вказуючи на потребу підготовки наших сил на хвилину розвалу Австро-Угорщини, коли зайде потреба творення власного державного організму. Народній Комітет погодився і вибрав окрему комісію з трьох (др. Володимир Охримович, др. Василь Панейко і я), якій доручив переведення цеї підготовчої роботи в краю. Через голову Народнього Комітету д-ра Костя Левицького повідомлено про це Українську Парляментарну Репрезентацію у Відні з тим, що його упрошено, щоби всі важнійші політичні факти, як і рішення та погляди Української Парляментарної Репрезентації подавав безпроволочно до відома Нар. Комітетови. Інструкцій для праці цеї комісії Нар. Комітет не подав ніяких, мала вона тільки здавати звіт зі своєї діяльности на засіданнях Нар. Комітету. Останнє зарядження відкликано вже на слідуючому черговому засіданню Нар. Комітету тому, що працю комісії признано строго конспіративною.

Комісія розпочала негайно свою роботу. Знаючи, що до переведення нашого завдання треба військової організації, вже на других сходинах рішено підшукати наших певних людей з українських старшин у Львові і утворити окремий військовий комітет, що мав би вавдання перевести військову організацію. Я звернувся до знаних мені четаря Люд. Огоновського і хорунжих Вас. Бараника і Ів. Ватрана. Нашу комісію поширили ми, покликуючи до неї д-ра Ст. Томашівського, д-ра Михайла Лозинського і Омеляна Саевича. Згадані старшини прибули на наше засідання ізгодилися дати почин до оснування окремого військового комітету, що мав оставати з нами в звязках і інформувати нас про поступи військової організації. Рівночасно віднісся я довірочно до коша українських стрільців, що був тоді у Вижниці на Буковині. З коша приїхали до мене отамани Теодор Рожанковський і др. Никифор Гірняк. Перед ними відкрив я наші пляни і вони згодилися дати нам до організаційної праці в краю українських січ. стрільців. Рівночасно війшли в зносини з військовим комітетом і від цеї пори провід військової організації спочив в стрілецьких руках. До Львова приїхав гурток стрільців, яких розіслано також одинцем до поодиноких повітів, для допомоги політичним діячам. Військовий Комітет розвинув діяльність серед старшин і жовнірів Українців австрійської армії, що були стаціоновані в краю, втягаючи в організацію свідомі і певні елементи.

Згадана вище комісія доручила мені переведення підготовчої роботи в краю і по кількох засіданнях з початком жовтня 1918 р. припинила в дійсности свою роботу. Я рішив запросити до Львова виднійших діячів з повітів без ріжниці партії, беручи на раз по кілька до кільканайцять сумежних повітів. Таких нарад з кінцем вересня і з початком жовтня 1918 р. відбулося кілька. На мої приватні запросини являлися майже всі запрошені, бо всі цікавилися переломовими подіями, про прихід яких ніхто не сумнівався. Зібраним представив я наше положення, як я його сам знав, а як найблизчу нашу діяльність на місцях, поставив я домагання створення місцевих комітетів по повітах що у відповідну хвилю мали би перебрати владу і вишукати підходячих людей на місцеві державні становища. Очевидно, мали ділати тайно, щоби не звертати уваги противника, що напевно забажає перебрати владу у Східній Галичині, коли Австрія розпадеться цілковито. Акт 1. листопада 1918 р. не прийшов для нас без певної підготовки, як це у нас нераз говориться. Певне, що не все зроблено, що можна було зробити, але і сил не мали ми надто багато.

Тимчасом агонія держави Габсбургів розпочалася на добре. Дня 4. жовтня Австро-Угорщина по проломанню балканського фронту попросила о завішення зброї і фактично скапітулювала. Королівства і краї, репрезентовані у віденській державній раді, стали дякувати за австрійську опіку. Не остала по заді й Українська Парл. Репрезентація, яку від нас інформовано про хід подій в краю. На своїм засіданню у Відні дня 11. жовтня 1918 р. під проводом Юл. Романчука, де були присутні і члени палати панів митроп. Шептицький і міністр др. Горбачевський рішено скликати до Львова на 19. жовтня 1918 українську конституанту під назвою Української Національної Ради, що мала виконати право самовизначення українського народу. Статут У. Н. Ради мав виготовити др. Евген Левицький, а технічне переведення скликання конституанти доручено д-ру Володимирові Бачинському.

Українське громадянство живо заінтересувалося дальшою долею своєї батьківщини. Перша виступила академічна молодь, і яка під впливом редакт „Шляхів" Ф. Федорцева на своїому вічу у Львові 13. жовтня виставила домагання сполуки всіх українських земель в одну державну цілість, себто заявилася за кличем соборницьким.

Відгукнулася також і наша еміграція в Київі. Головна Рада галицьких, буковинських і угорських Українців під проводом д-ра Д. Левицького на свому засіданню 15-го жовтня 1918 р. заложила одноголосно протест проти прилучення українських земель Австро-Угорщини до Польщі (проти цього був зрештою весь український загал), виставляючи яко мету зединення всіх українських земель в одну суверенну державу. Засадничо ставилася подібно, хоч з огляду на Німців в оглядній формі, і українська київська преса.

Відбулася пращальна візита парляментарних керманичів поодиноких народів у австрійського цісаря Карла дня 12-го жовтня. Тільки німецькі націоналісти і християнські суспільники заявилися за старою Австрією. Всі инші подякували за хліб і сіль, а тільки жидівський посол зі Золочева Райцес висловив бажання утворення східно-галицької провінції, яка належала би до Австрії. Українські посли др. Петрушевич і др. Евген Левицький заявили цісареві, що Українці бажають створити окрему державу з українських областей Австро-Угорщини і в тій ціли скликують до Львова українську конституанту на 19. жовтня. Рівночасно запротестували проти цього, щоби хоч частину українських земель відступлено Польщі. Маніфест цісаря Карла до „любих" народів Австрії з 16. жовтня 1918 р. в справі перетворення Австрії в близче неозначену федерацію національних держав був вже піснею позагробовою. На нього ніхто не звертав вже уваги.

Як вище сказано, почин скликання української конституанти взяла на себе Українська Парл. Репрезентація. Зїзд відбувся в комнаті Української Бесіди в Нар. Домі у Львові в пятницю 18. жовтня 1918 р. Хід нарад подав я в „Ділі" ч. 240 з 22/10 1918 р. в передовиці під заголовком „Проголошення Української Держави", де і подано поіменний спис учасників. Тут зазначую тільки, що в нарадах взяли участь українські парляментарні і соймові посли з Галичини і Буковини, вірилісти з Галичини і Буковини, вірилісти сойму і члени палати панів та по трьох відпоручників від політичних партій Галичини і Буковини. Великий спір викликало запрошення відпоручників Християнсько-суспільного Союза (барвінчуків), якого значна частина не хотіла признати за партію (між ними був і я), але остаточно хї таки більшістю голосів принято, в чім немала заслуга д-ра Л. Шегельського. Наради отворив і їм проводив голова УПР. др. Петрушевич. Він і виголосив промову, в якій обговорив останні політичні події в Австрії у звязку з подіями на фронті і в міжнародній політиці, подав перебіг своєї візити у цісаря Карла 11. жовтня, зазначуючи, що українські посли рішили дати почин до зорганізовання українського державного організму на українських областях Австро-Угорщини, про що рішить завтрішний збір. Як має виглядати цей державний твір, др. Петрушевич не згадав зовсім, а тільки при кінці відчитав проєкт статута Української Національної Ради. По довшій дискусії статут принято з незначними поправками. Були менно думки, щоби УНР. складалася тільки з представників партій і друга противна, щоби там входили тільки парляментарні представники. Остаточно принято проєкт статута, що годив обі думки, а також принято як членів трьох представників акад. молоді. Так утворено першу верховну владу західно-української держави і її перший парлямент.

По перерві о год. 10 вечер розпочалася політична дискусія. Референтом від Нар. Комітету був я, від Укр. Парл. Реп. др. Евген Левицький. Проєкту моєї промови і резолюцій, що мали бути поставлені на зїзді, Нар. Комітет не обговорив і мені полишено зовсім вільну руку. Перед нарадою відбув я конференцію з д-ром Петрушевичем, але і від нього не одержав я ніяких подрібнійших вказівок. В політичнім мотивуванню резолюцій, які я поставив, став я на становищі, що нам провізорично треба творити окрему державу без жадних звязків з Віднем. Проголошення негайної сполуки з гетьманською Україною в Київі хвилево не вказане, тому що по вісткам з Київа гетьман Скоропадський приготовляє реставрацію царської Росії на спілку з російською реакцією, а зрештою він знаходиться в залежности від німецьких окупаційних властей і проти нього є Український Національний Союз, що зі свого боку поробить певно рішучі кроки до перевороту в чисто українському напрямі. Це був одинокий мотив на разі, чому був я за державним твором самостійним. Тут згадаю, що день перед зїздом був у мене стрілецький старшина з Київа, якого імя я вже забув, який мене поінформував, що Український Нац. Союз, на якого нарадах він бував, боїться цього, щоби Галичина не проголосила негайної сполуки з гетьманом, бо це незвичайно скріпило би Скоропадського, проти котрого є всі українські кола бувшої Центральної Ради. Очевидно, я не сумнівався, що у відповідній хвилі обі України получаться разом, що опісля і проголошено.

Я сам поставив перших пять резолюцій, які принято без додатків, крім четвертої, де додано проти мого внесення, що національні меншости мають мати право заступства при правительстві.

Приняті одноголосно ухвали У. Н. Ради звучать:

Стоячи на становищі самовизначення народів, Українська Національна Рада, як конституанта, постановляє:

I. Ціла етнографічна українська область в Австро-Угорщині — а з окрема Східна Галичина з граничною лінією Сяну з влученням Лемківщини, північно-західна Буковина з містами Чернівці, Сторожинець і Серет та українська полоса північно-східної Угорщини — творять одноцільну українську територію.

II. Ся українська національна область уконституовується отсим як українська держава. Постановляється поробити приготовні заходи, щоби се рішення перевести в життя.

III. Взивається всі національні меншости на сій української области — причім Жидів признається за окрему національність — щоб уконституувалися і негайно висилали своїх представників до Української Національної Ради в скількости, відповідаючій їх числу населення.

IV. Українська Національна Рада виготовить конституцію для утвореної сим способом держави на основах: загального, рівночо, тайного і безпосередного права голосування з пропорціональним заступництвом, з правом національно-культурної автономії та з правом заступства при правительстві для національних меншостей.

V. Українська Національна Рада жадає, щоби організована отсе в державу українська територія мала безумовно своїх заступників на мировій конференції.

VI. Теперішньому австроугорському міністрови заграничних справ гр. Бурянови відмовляється право переправляти іменем сеї української території.

Останній артикул першої нашої конституції попав тільки завдяки жаданню посла Василька, хоч був зовсім злишній, коли проголошено державну самостійність.

По мені говорив др. Евген Левицький, що засадничо станув на такому самому становищі, як я. В дискусії були два напрямки. Соц демократи, що опісля вийшли з наради, часть нац. демократів і представники молоді були за проголошенням негайної сполуки з Великою Україною, більшість була проти. Остаточно о години 4. рано дня 19. жовтня 1918 р. принято одноголосно текст ухвал, як їх вище подано.

В полудне дня 19. жовтня 1918 р. в великій салі Народного Дому у Львові товпилися тисячі людей з цілого краю. Др. Петрушевич виголосив одногодинну промову, в якій мотивував ухвалені Українською Національною Радою резолюції ,які я опісля відчитав. І на салі була опозиція, що гамірно домагалася проголошення негайної сполуки. Перебіг був дуже бурливий. Микола Ганкевич зложив заяву іменем соц. демократів, що їх змаганням є зединення всіх українських земель в одну вільну самостійну українську республику. Остаточно ухвали принято і їх негайно публіковано надзвичайними виданням „Діла". Була це властиво устна і письменна промульгація основ нашої конституції, яку слідуючого дня (20/10) в неділю др. Кость Левицький повторив народови на площі св. Юра у Львові.

По полудні дня 19/10 зійшлися на перше засідання члени У. Н. Р. для уконституування і вироблення програми діяльности, Головою вибрано д-ра Евгена Петрушевича. Вибрано екзекутиву з послів, що мешкали у Відні, а у Львові утворено делегацію У. Н. Р. під проводом д-ра Костя Левицького і Івана Кивелюка яко заступника. Значна частина послів виїхала до Відня і закомунікувала правительству про ухвали львівського зїзду. Розпочалися якісь переговори з правительством, а тим часом через тиждень не було більшої організаційної роботи.

Львівські ухвали зробили велике враження в Київі і на Вел. Україні. Український Нац. Союз і Чорноморська Українська Рада прислали Українській Нац. Раді у Львові привіти, зазначуючи спільність ідеалу під знаменем державної соборности. Радісні статті появлялися і в українській наддніпрянській пресі.

Польська галицька преса поставилася до ухвал УНР. несерійозно. Польські політичні круги, що покликали Тимчасову Комісію Ліквідаційну в Кракові, яка 26. X. іменем Ради Реенційної в Варшаві, робили приготовання до обняття влади і у Східній Галичині. Не можна було чаяти часу і львівська делеґація УНР. приступила від 25. X. жваво до праці. До Львова приїхав Дмитро Вітовський і гурт стрілецьких старшин. Утворено організаційне бюро при делеґації під проводом д-ра Романа Перфецького. Видано інструкції для повітових і міських організацій. Наш леґіон проголошено основою нашої армії і українські частини австр. армії піддано під його команду. Командантом став Вітовський. Рівнож завізвано урядовців не слухати розпорядків ПКЛ. в Кракові, а тільки заряджень УНР.

В краю таки не уступало негодування, що не проголошено злуки, тим більше, що німецька преса за львівською „Нае Лемберґер Цайтунґ", коментувала львівські ухвали з 19. X. яко охоту Українців бути в союзі з Австрією на підставах цісарського манифесту. Я написав передовицю в „Ділі" 31. X. „Відень чи Київ?", в якій заявився проти всяких комбінацій з Віднем, а за поробленнем кроків до сполуки Галичини з Великою Україною, виказуючи неможність істнування окремої галицької держави.

Події йшли вперед мов блискавиця. На місцях роблено вже приготування до переведення перевороту. Утворений Український Харчевий Уряд під проводом д-ра Степана Федака став робити приготування до апровізації.

Польські ранішні часописи дня 31. жовтня принесли вістку, що Польська Комісія Ліквідаційна таки обійме владу у Східній Галичині і що Варшава висилає свого делегата до намісника гр. Гуйна. Не можна було гаяти ні хвилини, бо найпізнійше 2. листопада 1918 Поляки, маючи весь державний апарат у своїх руках, переняли би все самі, а тоді було би запізно на яке небудь ділання з нашого боку.

В полудне 31. жовтня приїхав з Відня др. Л. Цегельський і привіз відомість, що остаточно австр. правительство, бачучи, що Австро-Угорщина вже цілком розлетілася, на засіданню кабінету під проводом д-ра Лямаша вечером 30. жовтня 1918 р. рішило передати всю владу у Східній Галичині в руки У. Н. Р. Про це офіційно повідомив др. Лямаш представників У. Н. Р. особисто, кажучи, що рівночасно телеграфічно пересилає відповідні інструкції для гр. Гуйна у Львові. Така інструкція справді вийшла, але Поляки в Кракові її переловили і дальше не пустили. По приїзді д-ра Цегельського рішено вислати депутацію від У. Н. Р. до гр. Гуйна в складі: др. Кость Левицький, Іван Кивелюк, др. Ст. Федак, др. Л. Цегельський, др. Сидір Голубович і я. О 2½ по пол. пішли ми до гр. Гуйна. Якраз була у нього депутація польських політиків, що жадала від нього передачі влади в руки П. К. Л. По виході Поляків безпосередно пішли ми. Др. Кость Левицький представив ціль нашого приходу і подавши рішення ради міністрів, яке стверджив наочний свідок др. Цегельський — зажадав передачі влади. Гр. Гуйн заявив, що нічого не знає, без поручення з Відня не передасть влади нікому, а уступить хіба перед силою, зрештою має ще у Львові мадярський і німецький штурмові баталіони, які ще його охоронять. На тім і скінчилася наша авдієнція.

Ми вернули до салі засідань Нар. Комітету, де львівська делеґація У. Н. Р. радила в перманенції, якій і подали до відома заяву гр. Гуйна. Без зайвої дискусії рішено в ночі з 31. жовтня на 1. падолиста 1918 р. заняти всі важнійші обєкти, розоружити не-українських жовнірів і старшин і перенятии владу. Вечірними потягами вислано в край окремих гонцівстудентів з приказом переняти владу. Я ще вечер о 7 год. поїхав до Дністрового дому на Городецькім, де відбувалися збори залізничників і їм відкрив всі наші пляни.

Ентузіязм був великий і на сотки присутніх не найшовся ніхто, хто доніс би противникові про наші найблизчі наміри. Військова команда заняла „Народній Дім" і видала остаточні прикази.

Ранок 1. листопада 1918 р. застав Львів в українських руках. На львівському ратуші повівав гордо синьо-жовтий прапор.

Др. Степан Баран.

ФЛЯМАРІОН ПРЕДСКАЗУЄ ПОРОЗУМІННЯ З МАРСОМ

Планета Марнс повен життя як і наша земля. Ми не бачимо його населення (людей), а всетаки можемо запримічувати зміни на поверхні. Не є також більше холодно на цій загадочній планеті, як у нас. Як на землі, є і там водорід (водан — гідроґен), Кисень і азот. Живі сотворіння і ростини є там инакші як на землі. Тамошні люде є лекші і щасливіщі, тому що не так скоро старіються. 22. липня 1924 р. (коли то Марс найбільше приближується до землі) Флямаріон здаватиме звіт із усіх звіздарень (обсерваторій) про цю появу. В той то час Марс буде віддалений від землі „лише" 35 міліонів миль, що для звіздарів (астрономів) є незначна віддаль. Флямаріон є сильно переконаний, що прийде день, коли земля скомунікується з Марсом і додає: „Вірте, що котрогось дня зговоримося з горожанами Марса психічними струями. Я вірю це рішучо. Телепатія побідить простір".